בשדה סתם. שהכריחוהו למכור אחת משדותיו והוא בירר מעצמו ומכר את זאת דכיון דמדעתו בירר רעה שבהן בירר (ג) שאינו חושש בה כל כך וגמר ומקני: **בשדה זו.** הכריחוהו למכור שדה זו ואותה מכר: **דלא ארצי זוזי.** לא מנה המעות גילה דעתו דבעל כרחו מקבל:

בשדה סתם אבל בשדה זו לא ובשדה זו נמי לא אמרן אלא דלא ארצי זוזי אבל ארצי זוזי לא ולא אמרן אלא דלא הוה (ה) לאישתמוטי אבל הוה ליה לאישתמוטי לא [א]והלכתא בכולהו דהוו זביניה זביני ואפי' בשדה זו דהא אשה כשדה זו דמיא (ב) ואמר אמימר [ב]תליוה וקדיש קדושין קדושין מר בר רב אשי אמר [ג]באשה ודאי קדושין לא הוו הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו עמו שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי [ד]תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי איכא למימר אמר ליה שוויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות טאבי תלא לפאפי אכינרא וזבין חתם רבה בר בר חנה אמודעא וא[ה]אשקלתא אמר רב הונא [ד]מאן דחתים אמודעא שפיר חתים ומאן דחתים אאשקלתא שפיר חתים מה נפשך אי מודעא לא אשקלתא ואי אשקלתא לא מודעא ה"ק אי לאו מודעא מאן דחתים אאשקלתא שפיר חתים רב הונא לטעמיה [ג]דאמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני אינו [ג]והא"ר נחמן העדים שאמרו אמנה היו דברינו אין

הלכו: **תינח דקדיש בכספא.** יכולין חכמים להפקיע הקדושין דהפקר ב"ד הפקר גבי ממון וכאילו קדשה בגזל וכחמס דמיא דלא הוו קדושין אבל קדיש בביאה שעשה מעשה בגופה היאך יאמרו חכמים שלא תהא ביאה הרי בעל כרחנו ביאה היא: ואית דמפרש **תינח דקדיש בכספא.** דקידושי כסף דרבנן הם אמרו והם אמרו וקידושין דדבריהן יכולין לעקור אבל קדיש בביאה דהוו קידושי תורייתא מאי איכא למימר. וטעות הוא בידם דמגזירה שוה יליפינן לקידושי כסף במסכת קדושין (דף ב.) וגם לכל דבר אתקום הוויות להדדי ואמרינן בכריתות (דף ה.) אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך שהרי נותר אחד מגופי תורה ולא למדה הכתוב אלא בגזירה שוה ועוד מאי האי דקמהדר ליה שוויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות הא כיון דמדאורייתא היא היאך יכולין לעשות ביאתו זנות אלא כיון דאדעתא דרבנן מקדש לא הוי קידושין דאמרי רבנן לא ליהוי קידושין ומתוך כך (ו) נמצאת מעצמה בעילת זנות: **עכי.** גברא אלמא הוי: **אלי לפפי.** באילן שאמו מינרא למכור לו שדהו. ל"א תלה אותו בשביל הכינרא שימכרנו לו: **וזבין.** כלומר וכן עשה שמכרה לו: **חתם רבה בר בר חנה.** ועד אחר עמו אמודעא שמסר פפי פרדס שנכתב שטר המכירה: **ואאשקלתא.** וגם על שטר המכירה חתם: **מאן דחתים אמודעא שפיר חתים.** דאע"ג דתליוהו וזבין זביניה זביני הני מילי היכא דלא מסר מודעא אבל המודעא שכתב בה מבטל המכירה: **ומאן דחתים אאשקלתא שפיר חתים.** דתליוהו וזבין זביניה זביני וכדמסיק לקמיה: **רב הונא לטעמיה כו'.** מהכא שמעינן דכתבינן מודעא אזביני אפילו בתליוהו וזבין ודלא כרבא דאמר לעיל (דף מ:) לא כתבינן מודעא אזביני כדפריסית בפירקין לעיל [שם] אלא היכא דאינם כמעשה דפרדיסא והכא אזיל עובדא אפי' בתליוהו וזבין דכתבי מודעא וג"כ נראין הדברים שהרי פסקותיו של רבא לא עמדו מאי דפסיק לעיל בתליוהו וזבין ה)[לא אמרן אלא בשדה סתם] שאמר פסק שלו אמר (ז) לא כתבינן מודעא אזביני כדפריס' לעיל [מ:]: **איני.** כלומר היאך בעלה מודעא שחתם בה רבה בר בר חנה את האשקלתא שחתם הוא עצמו בה: **והא אמר רב נחמן כו'.** והכא נמי רבה בר בר חנה קמסהיד עכשיו על האשקלתא מודעא היו דברינו ואמאי נאמן: **עדיס.** החתומין בשטר: **ואמרו אמנה היו דברינו.** לא הלוהו כלום אלא כתבנו לו ולכשיצטרך ילוה בו והאמינו לזה למלוה שלא יוציא עליו שטר מלוה זו לגבות הימנו אח"כ ילוה לו וזה שעבד לו נכסיו מעכשיו אם ילוה אפי' לאחר זמן דלאו מוקדם הוה לטרוף שלא כדין: אין

במיגו דאי בעו אמרי אין זה כתב ידינו דהא רב נחמן גופיה אית ליה מיגו לפסול השטר בפ' שני דכתובות (שם) דקאמר כי אתו לקמן לדינא אמינא להו זילו קיימו שטרייכו ואותו לדינא דמהימן לומר פרוע הוא מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא וכ"ש עדים דאלימי לאורועי שטרא דהכי אמר בהדיא בפרק מי שמת (לקמן דף קנד. ושם) ותי' ר"י דהיינו טעמא במודעא ואמנה לר"נ הואיל ואמר שהשטר נכתב ונמסר בהלכתו שוב לא אתי על פה ומרע לשטרא אפילו במיגו ודמי נמי למחזרין ומגידין הואיל ואמרו שחתמו על השטר כדין ומדאורייתא עדים החתומין על השטר נעשה כנחקרה עדותן בבית דין ומדרבנן הוא דאגרכוהו קיום דוקא כי טעין מזייף אבל

עין משפט נר מצוה

קפד א מיי' פ"ו מהל' מכירה הל' ח ועיין בהסגות ומגיד משנה קמב עטין מב טוש"ע מ"מ סי' רה סעיף ח (וכרב אלפס עוד בגיטין ד' קע.):

קפה ב ג מיי' פ"ד מהל' לוה"מ הלכה ח ועיין בהסגות ומגיד משנה קמב עטין מח טוש"ע חו"מ סי' מג סעיף ח:

קפו ד מיי' פ"ו מהל' מכירה הלכה ו סמג עטין מב טוש"ע מ"מ סי' רה סעיף ט:

רבינו גרשום

והני מילי בשדה סתם. כלומר שאם כופהו בפירוש שימכור לו שדה שלו משום הכי גמר ומקני ליה שדה שיתן לו שדה פחותה שלו. אבל אי אמר שדה זו מכור לי בפירוש אגב אונסיה אורי ולא גמר ומקני ליה: דלא ארצי זוזי. שלא רצה לברוק המעות אם טובות הן אם לאו משמע דמחמת כעס לא מעיין ולא גמר ומקני אבל ארצי זוזי זביניה זביני: אבל הוה לי' לאישתמוטי. מיניה בשום ענין ומכר זביניה זביני: תליוה. שאנסו ראשה שתתקדש לו: התינח דקדיש בכספא. דהיינו קדושין דרבנן משום הכי מצי לאפקועי רבנן מדרבנן. אבל קדיש בביאה בעל כרחה. ה) דביאה היינו קדושי דאורייתא והיא בעילת בעל מאי איכא למימר: אמר ליה. אפי' הכי לא הווין קדושיה קדושין משום דשויוה רבנן למאן דקדיש בביאה לבעילתו בעילת זנות דחוצפא קא עביד הואיל דתקינו קדושי כספא מצי לאפקועי קדושי ביאה: אכינרא. על אותו עץ שכך נקרא שמו עד דזבין ליה קרקע שלו: אמודעא דבעל כרחו זבין: וא[אאשקלתא. זהו שטר מכירה שחתם עליו שמכרו: הכי קאמר אי לאו דחתם אמודעא מאי דחתם אאשקלתא שפיר חתם דזביניה באונס הוי זביני: והיכי מצי רבה בר בר חנה למיחתם אמודעא מאחר דחתם אאשקלתא והאמר רב נחמן עדים שאמרו אמנה היה דברינו כגון שטר שכתוב כי פלוני לוה מפלו מנה וחתומין עליו העדים אם אמרו העדים בפנינו לא הלווהו אלא נדר לו להלוותו והאמין לו הלוה למלוה שיקיים דיבורו ואמר לנו כתבו לו שטר שלוותי ממנו מנה אבל אני לא ראינו ההלוואה והלוה טוען לא הלוונו שוב. אינן נאמנים דודאי לא הוו משווי נפשיהו רשיעי דחתמי שטרא אי לא חזו ההלואה:

ה) עי' בפירקב"ם כאן בד"ה תינח.

מסורת הש"ס

ה) כתובות ג. יבמות ל: קי. גיטין לג. עב., ב) [לעיל מז: וש"נ], ג) כתובות יט. ד) [יבמות ל: ועוד], ה) רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) גב' דלא היה ליה לאישתמוטי: (ב) שם כשדה זו דמיא (ואמר אמימר) תא"מ וג"ב נ"י רש"ס והגה"ס ואמר מר: (ג) רש"ב"ם ד"ה כשדה וכו' רעה שבהן בירר גלי דעתיה שאינו חושש: (ד) ד"ה ואפי' בשדה וכו' מן התולה אותו בשום דיחוי בעולם וכו' שיכול להטעות בו: (ה) ד"ה ואמר מר כלומר קיימא לן: (ו) ד"ה ואית דמפרש וכו' ומתוך כך נעשית מעצמה בעילת זנות: (ז) ד"ה רב הונא וכו' בתליוהו וזבין אחר פסק שלו אמר כתבינן כל"ל ותיבת לא נמחק: (ח) תוב' ד"ה אבל וכו' לא כתב כה אגן דעיגן ביה באונסיה דפלוני:

מוסף רש"י

ואפקעינהו רבנן לקידושיה מיניה. דכל דמקדש תולה בדעת חכמים הוא, דהא כדת משה וישראל קאמרינן ורבנן אמרי לא ניחי קידושין (גיטין קיב.). **תינח דקדיש בכספא.** אילא למימר דאפקעינהו לקידושין ושוו מעות מתנה, דהפקר ב"ד הפקר (שם). **קדיש בביאה.** דקי"ל נקדשין (ד:) מכי יקח איש אשה ונעלה לאשה מתקדשת נמי בביאה, מאי איכא למימר. מאי אפקעתא איכא למימר בהאי ביאה (גיטין לג.) מאי הפקר ב"ד איכא למימר (יבמות קי.). **שויוהו רבנן לבעילתו בעילת זנות.** והוא בדעתם תלה (שם) דאפקעי שם קדושין מיניה, דיש בהן כח לבן שהרי כשקידש על מנהג חוק דתם קדש, כך אי מפרש בכל מקום מלבי, ומרגיתי קבלתי כל דמקדש לדעתא דרבנן מקדש, דקדושי כסף דרבנן, דלא כתיב בהדיא אלא גמרינן קיחה קיחה משדה עפרון, והיינו דקפרין תינח דקדיש בכספא קדש בביאה דכתיב בהדיא כי יקח איש אשה ונעלה מאי איכא למימר, היאך יכלי לעקור דבר מן התורה, ומשני שויוהו רבנן לבעילתו בעילת זנות של כל מקדש בביאה. כדאמר התם (קדושין יב:) רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה משום פריצותא, ותשובות קשות יש בדבר, מדא דנז"ש נופה תורה היא, שהרי לא נמדי נשקלין אלא בגז"ש, ועוד שהרי בכתב מנז"ש למדני, ועברה המאורסה נהרגת בקדושי כסף, ואי דרבנן מי מיקטלא, ועוד דקתני שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות, היכי מלי לשויה בעילת זנות הא דאורייתא היא, וכי אמרן רב מנגיד אמאן דמקדש בביאה, קידושין מיהא לא בטלי, אלא הא והא דאורייתא והא דאית בהבנן כח לבטל מפני שבעשת קידושין תלה בדעתם לקדש כדת שהנהיגו חכמים כיפראל (גיטין לג.), תליוהו וזבין. מי שתלו אותו אם עשו לו יסורין עד שמכר וקיבל הדמים ואומר ריצה אני. זביניה זביני. ולא יוכל לחזור בו (לעיל מז:).

אין נאמנים. לא מצינו אם כתב ידן יוצא ממקום אחר דלא מהימני לעקרו דלאו הכי אשכח הוא הכי שהתיר איכא אלא אפילו (ו) הן עצמם מקיימים אותו ואומרים חתמנו אבל אמנה היו דברינו אין נאמנים דמאחר שהודו שבכשרות נכתב הרי חתימת השטר כאילו העידו בב"ד כל מה שכתוב בשטר שהלוהו מלוה ללוה וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד כדאמרינן בכתובות בפרק האשה שנתארמלה (דף יח:) א"ל רבא כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד וכי תימא ה"מ על פה אבל בשטר לא הא אמר ר"ל עדים החתומים על השטר נעשו כמי שנתקרע עדותן בב"ד וה"ל מפרש התם[ג] דטעמא דר"נ משום דעקר ליה לשטרא דבעא מיניה רבא מר"נ תנאי היו דברינו מהו מודעא ואמנה טעמא מאי אין נאמנים דקמעקר ליה לשטרא וכו'. ועוד יש טעם אחר גבי אמנה היו דברינו אמאי אין נאמנים כדאמר נמי התם[ד] אמר רב האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן ואמרי' דקאמר מאן אילימא דקאמר ליה כו' עד אלא דקאמרי עדים אי דכתב ידם יוצא ממקום אחר פשיטא דלא מהימני ואי דאין כתב ידן יוצא ממקום אחר אמאי לא מהימני והא איכא למימר הכא שאכר הוא הכא שהתיר דאי נעו אמרו לא חתמנו ומסקינן אמר רב אשי לעולם דאמרי עדים ודאין כתב ידן יוצא ממקום אחר ודקאמרת אמאי לא מהימני כדרב דאמר רב כהנא אסור לאדם שיהא שטר אמנה בתוך ביתו משום שנאמר[ה] אל תשכן באהלך עולה וכיון דעולה היא עדים אעולה לא חתמי וכי אמר חתמתי אינו נאמן דאין אדם נאמן בעדות כשמשיס עצמו רשע בעדות זו כדאמר התם: **מודעא היו דברינו.** אם שטר מכר הוא ואמרו עדים החתומים בו המוכר מסר מודעא בפנינו והרשינו אנשו והכרנו בו אין נאמנין דתרוייהו מודו דשטרא מעליא הוא ועכשיו באין לבטלו ע"י עדות מודעא וקרוי זה חוזר ומגיד וכיון שהגיד עדות שבשטר אינו חוזר ומגיד ומבטל רב הונא האשקלתא בשביל המודעא שהרי רבה בר בר חנה הוא העד שאומר מודעא היו דברינו ואינו נאמן: ומשני ה"מ. דאין נאמנין על פה שמעידין עכשיו מודעא היו דברינו ובאים לבטל עדות שבשטר שנעשה כמי שנתקרע עדותן בבית דין[ו] משעה שנכתב ונחתם ואין עדות אחרון מבטל את הראשון דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד לא אתא על פה דהשתא ומרע לשטרא דקדים אבל בשטרא שנכתב המודעא בשטר וחתמו עליה העדים כי הך דרבה בר בר חנה שקדמה לאשקלתא אתי שטרא דמודעא דקדים ומרע לשטרא דאשקלתא דבתריה: **ומר בר רב אשי אמר אמנה היו דברינו אין נאמנים.** כדמפרש לקמיה שלא ניתן ליכתב כדפרישית לעיל משום דכתיב אל תשכן באהלך עולה ועדים אעולה לא חתמי וכשמעיד חתמתי אינו נאמן דאין אדם משיס עצמו רשע והלכך אפי' אין כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנין דאין נאמנן לעשות עצמו רשע אבל לעקירת שטר לא חיים מר בר רב אשי דל"ל גבי מודעא אמאי נאמנים: **מודעא היו דברינו נאמנים.** שהרי ניתן ליכתב דמלוה קבעבדי כדי להציל האנוס מאנסו ואפי' כתב ידן יוצא ממקום אחר נאמנים דאין זה חוזר ומגיד אלא מילתא אחריתי קמסהדי כדאמרינן נמי התם [כתובות יט:] חתמנו אבל תנאי היו דברינו ולא נתקיים התנאי דמילתא אחריתי היא ונאמנים שעל השטר מעידין שכשר וגם מעידים שאין חייב לו כלום והיכי דמי חוזר ומגיד כדתנן התם [יח:] פסולים היינו אנוסין היינו קטנים היינו אם כתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנים שהרי פוסלין את השטר לגמרי דקאמרי דפסלות נחתם הוא דפסלינן לעדותם משום חוזר ומגיד: **אין נאים חזקה בנכסי אשתו.** שאם החזיק בנכסי מלוג של אשתו שנפלו לה מבית אביה בירושה ג' שנים אינה חזקה לומר מאשתי לקחתיה ואכלתי שטרי דאין דרך אשה למחות על בעלה כשמחזיק בנכסיה ואוכל את הפירות מאחר שזן אותה: **פשיטא.** דאין יכול לטעון לקוח הוא בידי: **דכיון דאיש ליה פירא.** בתקנת חכמים שתקנו פירות של נכסי אשה לבעל תחת פרקונה [סס מז:] אותן פירי הוא דקאכיל ואין לו בגוף הקרקע כלום ואין צריכה למחות שהכל יודעין שבתורת פירות ירד לקרקע זו. ולא דמי למשכנתא דסורא דאמרן [לעיל לו:] דצריך למחות בסוף כל ג' דהתם היינו טעמא דמה לסוף זמן מרובה לא יהו עדים זכורים שבתורת משכון בא לידו ויכול לטעון לקוח הוא בידי אבל נכסי אשה לבעלה כל העולם יודעין שפירות יש לו בקרקע אשתו ולא תהיה לו חזקה בחייה: **דין ודברים אין לי.** כלומר לא יהא לי ואפילו הכי אין לאיש חזקה דאין אשתו מקפדת אם יאכל הפירות אלא כדין: **לא אמר כלום.** דאין לי חלק בשלי דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי נתונה לך שדי מופקרת לכל מי שירצה: **מתני' כבותב לה.** דין ודברים אין לי בנכסייך: **בעודה ארוסה.** דהיינו קודם שיזכה בנכסי אשתו דאינו זוכה בפירות עד שעת נשואין וכדמסיק ואזיל דבירושות הבאות לאדם בתקנת חכמים יכול לעקרן אם מתנה עליה קודם הזמן בעוד שלא בא לידו ואומר לא יהא לי חלק באותו ממון העתיד לבא לי בתקנת חכמים דאין מזכין לו לאדם בעל כרחו: **וכדרב כהנא.** הוא דמועיל תנאי זה:

נחלה

אבל כשאומר שהשטר נכתב ונמסר כהלכתו אין נאמן לומר מודעא ואמנה היו דברינו במיגו דמזייף ולא דמי לקטנים ואנוסים היינו דמתני' בפ"ב דכתובות (דף יח: ושם ד"ה הרי) דאין מודין כלל שהשטר נכתב כדין שאומרים שאנוסים וקטנים ופסולים היו ולא נכתב מעולם כדין הלכך מיגו מהני דלא שייך כאן לומר לא אתי על פה ומרע לשטרא שהרי אינן מודים שהיה שטר כדין והא דאית ליה ו)בפ' שני דכתובות (דף יט.) דנאמן לומר פרוע הוא במיגו דמזייף התם נמי לא מרע לשטרא כלל ורב הונא דקאמר התם מודה בשטר שכתבו ל"ל לקיימו סגר דאפילו פרוע הוא אינו נאמן לומר במיגו אע"ג דלא מרע לשטרא אלא ל"כ טוען מזייף וא"ת כיון דר"נ מודה דאין נאמן לומר שהוא שטר אמנה ומודעא מאי קא"ל לרב הונא דאמר ל"ל לקיימו גנוזה גנבי למה לך אי סבירא לך כר"מ אימא הלכה כר"מ דלמא רב הונא נמי אאמנה ומודעא קאמר דא"ל לקיימו דמודה ביה ר"נ וי"ל דרב הונא אפי' אטענת פרוע קאמר דא"ל לקיימו מדלא מפליג מידי והשתא לר"נ אפילו לרבנן דפליגי אר"מ התם באמנה ומודעא מודו וההיא ברייתא דתניא פ' מי שמת (לקמן דף קנד: ושם) האומר דשטר אמנה הוא זה אינו נאמן וצעי לאוקומה בפלוגתא דר"מ[ז] ורבנן רב נחמן הוי מוקי לה כדברי הכל: **מר** בר רב **אשי אמר מודעא** היו **דברינו נאמנין.** דלא דמי לאוחזין ומגידין שאינם אלא מוסיפין על עדותם אע"ג דכשכתב ידן יוצא ממקום אחר אין נאמנין ולא אמרינן דמוסיפין על עדותן הן מ"מ כשאין כתב ידן יוצא ממקום אחר נאמנין במיגו המאיל ואין מוחזרין לגמרי מעדותם: **דכתב** לה דין ודברים **אין לי בנכסייך.** ולריך לומר דבדכתב לה נמי ובפירותיך כדתני בהכותב (כתובות דף פג. ושם) דאי לא כתב לה אלא בנכסייך אכתי אוכל פירות ולא מהני בנכסייך אלא אשם מכרה ונתנה קיים: **בכתב** לה **בעודה ארוסה.** והוי מלי למימר שכתב לה בלשון טוב אי נמי שנתנו לה על מנת שאין לבעלה רשות בה אז שנתן לה בעלה דאמר לקמן קנתה ואין הבעל אוכל פירות: **וכדרב כהנא.** תימה דמאי מייתי ראיה מדרב כהנא אי דמייתי דמהני לשון דין ודברים אע"פ שהוא לשון גרוע דלמא כל הנהו דמייתי מייתי (ב) בלשון טוב ועוד דאי אפשי דמייתי הוא לשון טוב כדמוכח בפ' בתרא דכריתות (דף כד.) ויש מפרשים (ג) מדקאמרינן נחלה הבאה לו לאדם דוקא ולא הבאה לו כבר מכלל דבלשון גרוע מיירי דאי בלשון טוב אפי' באה לו כבר נמי למה לא יוכל להתנות עליה ולר"י נראה דמייתי ראיה דאע"ג דקיי"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מ"מ יכול להסתלק מדבר שלא בא לעולם ואם תאמר בלא רב כהנא מאי מייתי דמדבר שלא בא לעולם יכול להסתלק מידי דהוה דאשתר כסות ועונה (לקמן קכו:) דאר"י בדבר שבממון תנאו קיים ואפי' ר"מ לא פליג אלא משום דקסבר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וי"ל שאני התם שעושה תנאי גמור אבל הכא מיירי שאינו אומר דרך תנאי אלא שאומר דין ודברים אין לי בנכסייך ועוד דהכא שאומר מעצמו ואין האשה מבקשת ממנו ס"ד דהוי פטומי דמילי בעלמא כדאמרינן באיזהו נשך (ב"מ דף סו. ושם) דלאשה איכפת לה לאתנויי ובעל קא מתני ומייתי מדרב כהנא דבסילוק מועיל ומייתי נמי כדרבא כלומר באיזו נחלה מועיל התנאי באותה שבאה לו על ידי תקנת חכמים כדרבא אבל בנחלה דאוריית' כגון דין ודברים אין לי בירושת אבי לא יועיל כלום ודרב הונא מייתי דטעמא דיכול להסתלק משום דכיון דלטובתו תקנו יכול לומר איני חפץ באותה טובה אבל ח)בלשון דין ודברים לא צריך לאתויי ראיה דסברא הוא דהיכא דלא בא לידו (ד) דשייך לשון דין ודברים כמו בעלמא ליישב מעליא והא דאיצטריך לכדרב כהנא לאו משום דרבי יוחנן אריש איצטריך דאיהו סבירא ליה בהאשה רבה (יבמות דף לג. ושם)

דאדם

אין נאמנים מודעא היו דברינו אין נאמנין ה"מ על פה דלא אתי על פה ומרעא לשטרא אבל בשטרא אתי שטרא ומרעא לשטרא גופא אמר רב נחמן אמנה היו דברינו אין נאמנין מודעא היו דברינו אין נאמנין[ח] ומר בר רב אשי אמר אאמנה היו דברינו אין נאמנין מודעא היו דברינו נאמנין מאי טעמא שזה ניתן ליכתב וזה לא ניתן ליכתב: בולא לאיש חזקה בנכסי אשתו וכו': פשיטא כיון דאית ליה לפירא פירא הוא דקאכיל לא צריכא גדכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך וכי כתב לה מאי הוי והתניא [ט]האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות ממנה לא אמר כלום אמרי לה דבי רבי ינאי [י]מתניתין בכותב לה ועודה ארוסה וכדרב כהנא דאמר רב כהנא

מסורת הש"ס

ו) [כתובות יט:], ב) [לעיל מג.] כתובות פב. לה. גיטין עז: [כריתות כד:], ג) [כתובות יט:], ד) [סס יט.], ה) [איוב יח], ו) [גיטין נ.], ז) המהרש"ל מוקיף: לרב נחמן, ח) המהרש"ל מגיה במקום דר"מ ר"ל דרבי, ט) ר"ל אלעזר. ר"מ,

הגהות הב"ח

(א) רש"ש ד"ה אין נאמנים וכו' אפי' אם הן עצמם: (ב) תוס' ד"ה וכדרב כהנא וכו' מיירי דאמר בלשון טוב: (ג) בא"ד רש מפרשים דמדקאמר נחלה הבאה: (ד) בא"ד דהיכא דלא בא לידו מהני לשון דין ודברים:

מוסף רש"י

האומר לחבירו. כגון שדה של שטרפון ואמר האמר לחבירו אחד מן הלשונות הללו, כין בכתיבה כין בלאמירה (כתובות פג.). ואין לי עסק בה. אחת מכל לשונות הללו (גיטין עז.) כלומר לא יהא לי עסק בה ומכלל אחה שומע אלא הכל יהא שלך, אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו (לעיל מג.). לא אמר כלום. דאין כאן לשון מתנה (כתובות פג.) ולא אבד זכותי (כריתות כד.) דמאחר שהיא שלו צריך לכתוב לשון מתנה (גיטין עז.) דכיון דכבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בי, אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשון תפלה הוא הלוחש שלא יהא לי חלק בשדה זו ויכל זמן שלא אמר יהי נתון לך שדה זו לא יצא עדיין מרשותו ואין תופס לשון זה אלא כדבר שעדיין לא נגמר זה אלא כדבר שעדיין לא יהא שלי כשיבא הזמן שעתיד לזכות בתוכו דבר, דאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו כדלקמן ובכתובות (פג.) דנחלה הבאה לאדם לאחר מכאן מתנה עליה שלא יבאנה, אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום, דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתנגנה לאחרים (לעיל מג. ע"ש). בכותב לה. דין ודברים כי ועודה ארוסה. קודם שזכה בנכסים ואין צריך לכתוב לשון מתנה דיכול להתנות כדרב כהנא (גיטין עז.) ודאי מי שהקרקע שלו ובא ליתנו לחבירו צריך לשון מתנה, ומתניתין בכותב לה עד שלא זכה בנכסים ומתנה עמה שלא יזכה בהן לכשישאנה, ואין צריך לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן (כתובות פג.).

עין משפט נר מצוה

קפו א מיי' פ"ג מהל' עדות הלכה ז סמג לאוין קט עוש"ע ח"מ סי' מו סעיף ג:

קפח ב ג ד מיי' פי"ג מהל' טוען הל' ה ופי"ד הלכה ה ופכ"ב מהלכות אישות הלכה טו סמג עשין לה ועשין מח עוש"ע ח"מ סי' קמט סעי' ע ועוש"ע אה"ע סי' פז סעי' ח:

רבינו גרשום

מודעא היו דברינו. כלומר אע"פ שחתמנו על שטר המכירה שמעיד שברצונו מכר אעפ"כ יודעים אנו שאנוס היה ואין נאמנין והיכי מצי חתים רבה אמודעא. והכי משמע השתא דמאי דאמרין מודעא היו דברינו דחתמי נמי אמודעא. ומשני הני מילי דאין נאמנין להיכא דאמרי עדים על פה יודעין אנו שבאינס מכר דודאי לא אתא על פה ומרע לשטר דכתוב ביה דברצון מכר אבל אי כתבו המודעא בשטר וחתומה הויא מודעא דאתי שטר מודעא ומרע ליה לשטר מכירה ומשום הכי שפיר חתם רבה בר רב הונא אמודעא שבשטר ואי לאו דחתים אמודעא מאי דחתים אאשקלתא שפיר חתם: מאי טעמא מודעא היו דברינו נאמנין. דזה מודעא ניתן ליכתב שטר מסירת מודעא ונחנה נמי ליתחם ואפי' הכי יכולין לחתום עדי מודעא גופייהו על שטר מכירה נאמנין. והאי שטר אמנה לא ניתן ליכתב כלומר מאחר שחתמו על השטר שכתב בו פלוני לזה מפלוני מנה ודאי משמע דאי לאו דחזו דהלוהו לא הוו חתמי והשתא אי הוו כתבו בשטר אחר אמנה היו דברינו הוו מיחזו עדים שקרים. הלכך אין נאמנין דלא ניתן ליכתב דאין אדם משיס עצמו רשע לחתום שקר: **אים'.** אין לאיש חזקה בנכסי אשתו של מלוג דאם החזיק לבדו בנכסים ג' שנים אין לו חזקה. פשיטא דלא הוי חזקה דכיון דנכסי מלוג משתעבדי ליה לפירי פירי הוא דקאכיל ואין הגוף שלו ואין לו חזקה: אין לי בנכסיך. דמשמע לגמרי דהשתא לא אכיל לפירי וסד"א דואיל דכתב לה הכי החחזיק בנכסיה תיהוי חזקה קמ"ל דלא דמציא למימר נחת רוח עשיתי לבעלי שלא מחיתי בנכסיו: לא אמר כלום. דהא חזיגן דמתעסק בה וברשותו הוי: ועודה ארוסה. דעדיין לא היו נכסיה ברשותו:

עין משפט נר מצוה

קפט א מיי׳ פכ״ג מהל׳ מתנות הלכה ח ועיין במ״מ סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סי׳ לג סעי׳ ח וסעי׳ ג וסעי׳ ז וסי׳ סט סעי׳ ז:
קצ ב מיי׳ פי״ט מהל׳ מלוה הלכה ו:
קצא ג מיי׳ פי״ב מהל׳ מתנות הלכה ד סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סי׳ סט סעי׳ ד וסי׳ פ סעי׳ טו בהג״ה וסי׳ פח סעי׳ ח בהג״ה:
קצב ד מיי׳ פכ״ב מהל׳ מלוה הל׳ טו ועיין בהסגות ומגיד משנה ופי״ז שם הל׳ יח ס״ל מהל׳ מכירה הלכה ג ועיין במ״מ סמג שם עוש״ע אה״ע סי׳ ל סעי׳ ח:
קצג ה ו ז מיי׳ פכ״ב מהל׳ מתנות הל׳ יח וסי״ל מהל׳ מכירה הלכה ג ופי״ד מהל׳ טוען הלכה ח סמג שם וסי׳ לה טוש״ע שם וטוש״ע ח״מ סי׳ קנח סעי׳ ח:

רבינו גרשום

ממקום אחר. כגון נכסי מלוג דאשתו: איני ניזונית. איני מבקשת ממך מזונות ואיני עושה לך מלאכה. שתיקנו חכמים מזונותיה תחת מעשה ידיה ופירות נכסי מלוג שלה תחת קבורתה. ואם מחנה איני מבקש מפירותיה ואיני קוברה שומעין לו. וכיון דכתב לה הכי ואפי׳ הכי מחזיק בעל בנכסיה ס״ד תיהוי חזקה קמ״ל דלא דיכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי ששתקתי ומקשי׳ הא ראיה יש. כלומר חזקה אין לאיש בנכסי אשתו הא ראיה יש לו דאי מייתי בעל ראיה שטר דזבנה ניהלי׳ [תימא] דנחת רוח עשיתי לו. שפיר״ס ממני למוכרה לו ולא גמרתי בלבי להקנותה לו: לא נצרכה. דמצי למימר נחת רוח עשיתי לבעלי ומקחו בטל: באותן ג׳ שדות שהיתה לו שדה גדולה ששוה יותר משיעור כתובה יכתב לה שתגבה שיעור כתובתה מאותה שדה ואחת שיחב לה בכתובתה ששוה כנגד כתובתה שתגבה ממנו כתובתה. ואחת שהכניס לה שום משלו לתוספת כנגד נדוניתה. דהיך ג׳ שדות שייחב לה בעלה אם מביא הבעל ראיה שמכרה לו אינו כלום דיכולה למחות ולומר נחת רוח עשיתי לבעלי. ומקשי׳ למעוטי מאי שאם מ״ מירי ומכרה היא דמקחו קיים.

מ) מולי ל״ל אשם מודה האשה שמכרה לו דמקחו קיים.

מסורת הש״ס

מ) ב״ק מ: נעין עז. כתובות פג., ב) כתובות נח: ע: פג. קו: ע״ש [כ״ק מ:]. ג) כתובות נה. נעין עה. ד) [כתובות פח:]. ה) [ל״ל ליח].

הגהות הב״ח

(מ) שב״ם ד״ה מי יפי׳ וכ״ם כשמכרה: (ב) תוס׳ ד״ה יכולה וכי׳ מאי מקבל עלי תקנת פרקונה: (ג) בא״ד אומר רשב״ל אלי אפשר ליתר קן. נ״ב עין בש״ת ס״ח סי׳ לל״ב דכתב דגם כן דעת רשב״ם כך והוא ע״ם וצ״ל [והשאר חסר]:

הגהות הגר״א

[א] בתוס׳ (ד״ה בע״מ) דכשרולה מחחת. וים מוקין (הרי״ן פ״ה דכתובות בשם הלמ״ה והוגה בלמ״ע סי׳ ס״ט מ״ד בהגבה״ה):

מוסף רש״י

נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר. שאינה ירושה לבותתי מן המורה (גיטין עז). אלא ע״י מעשה מבא לו כגון נחלה אשה הבאה לי ע״י נשואין שלי, דהוחיל ומשום תקנתא דדיה מקון רבנן הוה בא לאחיל עליה מחל וכדרב הונא (כתובות פג.). אדם מתנה עליה. קודם שזכה (גיטין עז.). בתקנת חכמים. שתיקנו לבותתי ואינה טובה לי (כתובות פג.). כגון זאת. אמילתא אחריתא אמרה רבה (גיטין עז.). שומעין לו. מחל והתקנה לעכמו נעשית, יכול לומר כלום עשו אלא להנאתי, אני לי אפשי בהנאה זו (שם). מאי כגון זאת. אחייל אמרה רבא (שם). כדרב הונא. אמוזונות שתיקנו לאשה מתת מעשה ידיה. ולא אמרה לי אפשי בתקנה זו שתיקנו חכמים לבותתי, שתהי לכל הנשים זמנין דלא פפקי לה מזונות מעשה ידיהן ותקנו לכן מזונות ומעשה ידיהן לבעל, אני אינו צריכה לכך, מעוננת אני ואי אפשי לעשות מלאכה. אמצא לי מזונות אי יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי (כתובות פג.). איני ניזונת. מתלן, ואיני עושה. לך כלום אלא לעצמי (שם [ה:]). אינו ניזונת מכל בעלי ואינו עושה לו מלאכה, כי תקון רבנן מזוני לבעלתה תקון, זמנין דלא פפקה במעשה ידיה, ואחר כך תקני מעשה ידיה לבעלה מעיס אינה, הלכך יכולה לומר לו אפשי (גיטין עז.). לקח מן האיש. קדקע המיוחדת לכתובת אשתו, או שכתוב בכתובתה לו הכניסה לו שום בכתובתה, וכל שכן שאר נכסים דאי לא עבדה ליה אמר לה עיניך נתת בגדושין ובמיתה (גיטין נה.). מקחו בטל. משמע לגמרי ואפילו בחיי הבעל (כתובות צה.).

נחלה הבאה לו. העתידה לבא לו כגון נחלה דרבנן דמפרש לקמן אדם יכול להתנות עליה קודם שתבא שלא ירשנה כגון דקאמר דין ודברים אין לי על אותה נחלה העתידה לבא לי כלומר לא יהא לי דין ודברים: **וכדרב.** כלומר ובאיזו נחלה מועיל התנאי בנחלה הבאה לו בתקנת חכמים כדרבא אבל בנחלה דאוריתא כגון דין ודברים אין לי בירושת אבי כשיעמוד לא יועיל התנאי דבעל כרחו שלו יהא אא״כ יתנה לאחרים בלשון מתנה: **אי אפשי בתקנת חכמים.** שעשו להנאתי: **כגון זאת.** דלקמן דמדרבנן היא: **שומעין לו.** דבעל כרחו דאינים לא יזכוהו חכמים שאם אינו חושש בטובה שעשו לו חכמים לא ניתן לו בעל כרחו שלדעתו תקנוה חכמים: **מאי כגון זאת.** באיזו תקנת חכמים היו מדברים בבהמ״ד שעליה אמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת כדרב הונא אמר רב הונא אמר רב הונא אמר רב **אמר רב.** כלומר מתקנת מזונות שהבעל נותן לאשה היו עסוקים בבית המדרש והוא בוטל מלאכת ידיה תחתיהן וע״ז אמר רבא כגון זאת התקנה שתקנו חכמים מזונות האשה לבוטבתה אם אומרת אי אפשי בתקנת חכמים בזו התקנה שתקנו לבוטבתי דהא לדידי אינה בוטבה דמלאכת ידי עדיף על מזונותי אזון משלי ואעשה מלאכה לעצמי שומעין לה. ואתא לאשמועינן כרב הונא אמר רב שיכולה אשה לבעלה אינו ניזונת משלך ואינו עושה מלאכה לך כי אם לעצמי כדמפרש בטעמא בכתובות (דף נח:) קסבר מזוני עיקר לגומר תחלה תקנו עיקר מזונות לאשה מן הבעל בע״כ בין תעשה בין לא תעשה ואח״כ תקנו מלאכה תחת מזונות שלא תהיה לה איבה וכיון לבוטבתה נתכוונו לתקן לה מזונות תחלה והיא עוקרת לומר אינו חפילה בתקנה זו אינו חושש למזונותיו הראשון בידה וכיון דעקרה תקנת המזונות גם תקנת מלאכת ידיה לבעלה בטלה ממילא דכיון דמזונות אין לה גם הבעל לא יטול מלאכת ידיה והיינו נחלה הבאה לו לאדם לאחר מכאן שהמזונות עתידים לבא בכל יום. וה״ה לפירות של נכסי מלוג שתקנו חכמים לבעל פירותיה תחת פרקונה [שם מז:] כ״ש וכ״ש שאם אמר אינו מקבל עלי תקנת פרקונה ואינו חושש בפירות נכסי מלוג שתקנו לי דמועיל התנאי בעודה ארוסה שעדיין לא זכה בקרקעותיה לפירות. והיינו דאלטריך במתני׳ למיתני [לעיל מב.] דאין לאיש חזקה בנכסי אשתו לומר לקוח הוא בידי דאע״ג דכתב לה בעודה ארוסה שלא יטול כלום בפירותיה אפי׳ הכי שתקה ולא מיחתה לבעלה דמצי אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי ששתקתי אבל מעולם לא מכרתי לו: ומקשי גמרא **הא ראיה יש.** דקתני מתני׳ אין לאיש חזקה שאין חזקה מועלת לו לקיים מקחו אבל ראיית עדים או שטר תועיל לו לקיים מכירתה דאם מכרה לו אשתו נכסי מלוג שלה קנה: **דימא נחת רוח עשיתי לבעלי.** שמכרתי לו שלא יכעוס עלי אבל לא היה בדעתי להקנותו דלא דמי לתליוהו וזבין דזבינה זביני [לעיל מז:] דלאגב אונסי׳ גמר ומקני אבל הכא דליכא אונס כ״כ לא גמרה ואקנייה: **מי לא תנן.** דכי הך טענה יכולה אשה לטעון לאחרים שקנו מבעלה וכ״ש (ה) שמכרה לבעלה עצמו: **לקח מן האיש.** מן הבעל. כל קרקעותיו משועבדים לכתובת אשתו והיום ולמחר אם ימות או יגרשנה תטרוף מלקוחות אם לא תמצא בני חורין שכן כתב לה כל נכסי אחרלין וערבאין לכתובתין בגמ׳ כתובות (דף נא.): **וחזר.** זה הלוקח ולקח מן האשה נתן לה דבר מועט והקנאו לו כדי שלא תטרוף ממנו חוב כתובתה: **מקחו בטל.** לא בטל בטל ממש שכל זמן שיהיה הבעל יאכל זה הלוקח את הפירות שהרי המוכר מכר לו כ״ז שלא תגרש האשה ולא יצא זמן גיבוי כתובתה שהרי משנה זו כגל נכסים וקרקעות שיש לו לבעל מיירי כדמוכח לקמן בסמוך [נ.] דגמרי למעוטי מאי מילימא למעוטי שאר נכסים כו׳ ובכולן אי אתה יכול לומר מקחו בטל לגמרי דאמר בפ׳ האשה שנפלו לה נכסים בסופה״ד) דאי לא תימא הכי סיפא דקתני לא יאמר אדם לאשתו הרי כתובתיך מונחת על השולחן אלא כל נכסי אחרלין לכתובתיך ואי בעי לזבוני ה״ל לא מצי מזבין בתמיה משם אנו למדין שהמכר קיים ואע״פ שמשועבדין לאשה אלא דלהכי שעבוד שתוכל לטרוף מהן כשיגיע זמנה לגבות כתובתה הלכך אאי מקחו בטל אחזר ולקח מן האשה קאי דהוי בטל לגמרי ההוא מקח וכשתבא לגבות כתובתה תטרוף ממנו דמאי אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי למכור לך קרקע המשועבד לי ולא גמרתי בלבי להקנות לך: ומשני **הא איתמר עלה.** דההיא דחזר ולקח מן האשה אמר רבה בר רב הונא לא נצרכה למיתני מקחו בטל היכא דחזר ולקח מן האשה אלא באותן ג׳ שדות המשועבדות לה יותר משאר נכסים ודעתה שמכא עילווייהו טפי דהוי מקחן בטל דודאי לא גמרה ואקניי׳ אלא נחת רוח עשתה לבעלה. ולקמיה [נ.] מפרש למעוטי מאי דלא ליהוי מקח בטל: **אתא שכתב לה בכתובתה.** כלומר אחת מן הג׳ שדות הוא שדה שבטר הכתובה שעבד לה בפי׳ והזכיר ההוא שדה בשטר הכתובה שעבד לה וסמכא דעתה עליה טפי משאר נכסים. מיהו כל נכסיו נמי שעבד לה שכן כתב לה כל נכסי אחרלין לכתובתיך ומיהו לא הזכיר ולא סיים מכולם בפי׳ בתוך שטר הכתובה כי אם זה לבדו: ואחת

מטו אנחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה וכדרבא [מ] דאמר רבא [ב] כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת שומעין לו מאי כגון זאת כדרב הונא אמר רב [ג] דאמר רב הונא אמר רב [ד] יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה הא ראיה יש תימא נחת רוח עשיתי לבעלי מי לא תנן [ה] לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אלמא אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי [ו] הכא נמי תימא נחת רוח עשיתי לבעלי [ז] הא איתמר עלה אמר רבה בר רב הונא לא נצרכה אלא [ח] באותן ג׳ שדות אחת שכתב לה בכתובתה ואחת

דלאדם מקנה דבר שלא בא לעולם אלא משום דלמידין קיי״ל דאין אדם מקנה ובמילתיה דרבא לחודיה לא סגי אלא רב כהנא דמדרבא לא הוה שמעינן שיוכל להתנות בדבר שלא בא לעולם דאע״ג דרבא קאי אמזונות שלא בא לעולם התם אינו חיוב מאי שאין לה מזונות יש לה ליטול מזונות בעל כרחה דכשרולה חוזרת [א] בה ולא קמ״ל רב הונא אלא שיכולה להפקיע מעשה ידיה מבעלה וא״ת רב דפסיק בפ׳ הכותב (כתובות דף פד: ושם) כרשב״ג דאמר אם מתה יירשנה אפי׳ כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך בחייך ובמותך ואלו מטעמיה דאיהו סבר ירושת הבעל דאוריתא ורב סבר ירושת הבעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה מאי שנא דמפירות יכול להסתלק משום דהוי דרבנן ויש לומר דשאני ירושה דנפלה קמיה דבעל דיורשי האשה כנכרים הם באותה ירושה לגבי בעל ולכך אין יכול להסתלק אבל הכא מנכסי מלוג יכול להסתלק שישארו ביד מי שהן עכשיו דהיינו ביד האשה ועוד מצינן למימר דלא עשו חיזוק אלא בדבר שיש לו שורש מן התורה כגון ירושה דאיכא ירושה דאוריתא אבל בדבר דליכא כוותיה בדאוריתא לא עבוד רבנן חיזוק אי נמי פירות דלא שכיחי לא עבוד חיזוק כדאמרינן בריש אע״פ (שם דף ו:) לכל יש כתובה ולא לכל יש פירות דלא שכיחי כמו ירושה לאין לך אשה שאין לה נכסי אלן ברזל שייכם הבעל לאפי׳ במשיאים יתומה תגן (כתובות דף מז.) לא יפחתו לה מנ׳ זוז הלכך ירושת אלן ברזל שכיח ולא פליג רבנן בירושת הבעל דכל ירושות אין יכול להתנות אבל פירות דלא שכיחי דאיכא טובא שאין להם נכסי מלוג לא עבו חיזוק:

יכולה אשה שתאמר לבעלה כו׳. פי׳ בקונטרס וכי קאמר נמי איני מקבל (ב) פרקונה ואיני חושש בפירות נכסי מלוג שלה שתקנו לי דמועיל התנאי בעודה ארוסה שעדיין לא זכה בקרקעותיה לפירות ונקנת היה נראה לרשב״ל להניח ראיה לדבריו מדתניא פ׳ נערה שנתפתתה (שם דף מז: ושם ד״ה זימנין) תקנו פרקונה תחת פירות ש״מ דפירי עיקר ויכול לומר כן דהא בפ׳ אע״פ (שם דף נח: ושם) פריך אמילתא דרב הונא דהכא מהא דקתני תקנו מזונות תחת מעשה ידיה ומשני אימא תקנו מעשה ידיה תחת מזונות ומ״מ (ג) אומר רשב״ל דאי אפשר לומר כן דאדרבה פרקונה עיקר כמו שמדקדק ר״י בכתובות פ׳ נערה (דף מז:) דאמר מאי לפיכך בעל אוכל פירות מהו דתימא מיכל לא ניכליהו אנוסי׳ ניתמיהו כו׳ קמ״ל דהא עדיפא דזימנין דלא מלו ופריק דה מדידיה וקאמר נמי התם לעיל בשלמא בעל תקינו ליה רבנן פירות דאי אישתבי הוא ליה אינה ומימנע ולא פריק משמע דלטובת האשה נתקן וירושל׳ פ׳ נערה קאמר בהדיא אהא דתנן נשתא יתר עליו הבעל שאוכל פירות בחייה בעל שאמר אי אפשי לאכול ולא לפרוק אין שומעין לו והא דתנן פרקונה תחת פירות אע״ג דפרקונה עיקר לא תני הכא אלא לאשמועי׳ שלא אוכל האשה לומר איני נפדית ואיני נותנת פירות ואע״ג דלטובתה נתקן שלא תטמע בין העובדי כוכבים ועוד דלא דמי למזונות שיכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה דהתם לא מפקעת תקנת מעשה ידיה שאם אינה עושה ואינה ניזונת היום למחר תעשה ותהא ניזונת אבל אם אמרה איני נפדית ואיני נותנת פירות הרי מפקעת לגמרי תקנת פירות דפירות של כל ימיה הם תחת פרקונה ת״ל שאני פירות אנוסי׳ דידה כידה שהוא זוכה בגוף הקרקע אבל מעשה ידיה היאך יזכה בהן שאינן בעין דלא שייך למימר שיזכה בגוף הידים וכענין זה מצינו דר״ל דפליג אדב הונא בפ׳ אע״פ וסבר דמעשה ידיה עיקר ואינו מגיה הברייתא אלא תני תקנו מזונות תחת מעשה ידיה דתקנתי אפ״ה אומר ר״ת דאין הבעל יכול לומר לה היכא דלא ספקה לאי מעשה ידיך למזונותיך דמוכח בהדיא בפ״ק דגיטין (דף יב.) וברים המדיר (כתובות דף ע.) דפריך אי דלא ספקה הדרא קושיא לדוכתה כיון דמשעבד לה היכי מצי מדיר לה: **ה״ג בפי׳ ר״ח ואחת שהכנים לה שום משלו.** וה״פ אחת שכתב לה בכתובה במנה ומאתים ובמה שאדם נותן משלו שייך לשון כתיבה ולא לשון יחוד כגון הכותב כל נכסיו לבניו ואחת שיחב לה בכתובתה תחת הנדוניא שהביאה מבית אביה כי נדוניא נמי נקראת כתובה דבפ׳ נערה שנתפתתה (שם דף מז: ושם) קתני קבורתה תחת כתובתה דהיינו תחת נדוניא״ה דתחת מנה מאתים לא קאמרי דבסוף ההוא פירקא (דף נג.) קאמרי׳ דאדרוס׳ ה״(אית) לה קבורה ואחת שהכנים לה שום משלו ששם לה שדה כנגד תוספת שהוסיף לה משלו על מנה ומאתים וג׳ עניני ממון אלו כותבין בכתובה בסדר זה תחלה מנה ומאתים ואח״כ נדוניא שמביאה עמה דהנעלת ליה ואחר כך ולבני חתן והוסיף לה מדיליה כו׳ ובקונטר׳ לא פירש כן: אילימא

מסורת הש״ס

מ) ב״ק מ: נעין עז. כתובות פג., ב) כתובות נח: ע: פג. קו: ע״ש [כ״ק מ:]. ג) כתובות נה. נעין עה. ד) [כתובות פח:]. ה) [ל״ל ליח].

הגהות הב״ח

(מ) שב״ם ד״ה מי יפי׳ וכ״ם כשמכרה: (ב) תוס׳ ד״ה יכולה וכי׳ מאי מקבל עלי תקנת פרקונה: (ג) בא״ד אומר רשב״ל אלי אפשר ליתר קן. נ״ב עין בש״ת ס״ח סי׳ לל״ב דכתב דגם כן דעת רשב״ם כך והוא ע״ם וצ״ל [והשאר חסר]:

הגהות הגר״א

[א] בתוס׳ (ד״ה בע״מ) דכשרולה מחחת. וים מוקין (הרי״ן פ״ה דכתובות בשם הלמ״ה והוגה בלמ״ע סי׳ ס״ט מ״ד בהגבה״ה):

מוסף רש״י

נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר. שאינה ירושה לבותתי מן המורה (גיטין עז). אלא ע״י מעשה מבא לו כגון נחלה אשה הבאה לי ע״י נשואין שלי, דהוחיל ומשום תקנתא דדיה מקון רבנן הוה בא לאחיל עליה מחל וכדרב הונא (כתובות פג.). אדם מתנה עליה. קודם שזכה (גיטין עז.). בתקנת חכמים. שתיקנו לבותתי ואינה טובה לי (כתובות פג.). כגון זאת. אמילתא אחריתא אמרה רבה (גיטין עז.). שומעין לו. מחל והתקנה לעכמו נעשית, יכול לומר כלום עשו אלא להנאתי, אני לי אפשי בהנאה זו (שם). מאי כגון זאת. אחייל אמרה רבא (שם). כדרב הונא. אמוזונות שתיקנו לאשה מתת מעשה ידיה. ולא אמרה לי אפשי בתקנה זו שתיקנו חכמים לבותתי, שתהי לכל הנשים זמנין דלא פפקי לה מזונות מעשה ידיהן ותקנו לכן מזונות ומעשה ידיהן לבעל, אני אינו צריכה לכך, מעוננת אני ואי אפשי לעשות מלאכה. אמצא לי מזונות אי יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי (כתובות פג.). איני ניזונת. מתלן, ואיני עושה. לך כלום אלא לעצמי (שם [ה:]). אינו ניזונת מכל בעלי ואינו עושה לו מלאכה, כי תקון רבנן מזוני לבעלתה תקון, זמנין דלא פפקה במעשה ידיה, ואחר כך תקני מעשה ידיה לבעלה מעיס אינה, הלכך יכולה לומר לו אפשי (גיטין עז.). לקח מן האיש. קדקע המיוחדת לכתובת אשתו, או שכתוב בכתובתה לו הכניסה לו שום בכתובתה, וכל שכן שאר נכסים דאי לא עבדה ליה אמר לה עיניך נתת בגדושין ובמיתה (גיטין נה.). מקחו בטל. משמע לגמרי ואפילו בחיי הבעל (כתובות צה.).

נחלה הבאה לו. העתידה לבא לו כגון נחלה דרבנן דמפרש לקמן אדם יכול להתנות עליה קודם שתבא שלא ירשנה כגון דקאמר דין ודברים אין לי על אותה נחלה העתידה לבא לי כלומר לא יהא לי דין ודברים: **וכדרבא.** כלומר ובאיזו נחלה מועיל התנאי בנחלה הבאה לו בתקנת חכמים כדרבא אבל בנחלה דאוריתא כגון דין ודברים אין לי בירושת אבי כשיעמוד לא יועיל התנאי דבעל כרחו שלו יהא אא״כ יתנה לאחרים בלשון מתנה: **אי אפשי בתקנת חכמים.** שעשו להנאתי: **כגון זאת.** דלקמן דמדרבנן היא: **שומעין לו.** דבעל כרחו דאינים לא יזכוהו חכמים שאם אינו חושש בטובה שעשו לו חכמים לא ניתן לו בעל כרחו שלדעתו תקנוה חכמים: **מאי כגון זאת.** באיזו תקנת חכמים היו מדברים בבהמ״ד שעליה אמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת כדרב הונא אמר רב הונא אמר רב הונא אמר רב **אמר רב.** כלומר מתקנת מזונות שהבעל נותן לאשה היו עסוקים בבית המדרש והוא בוטל מלאכת ידיה תחתיהן וע״ז אמר רבא כגון זאת התקנה שתקנו חכמים מזונות האשה לבוטבתה אם אומרת אי אפשי בתקנת חכמים בזו התקנה שתקנו לבוטבתי דהא לדידי אינה בוטבה דמלאכת ידי עדיף על מזונותי אזון משלי ואעשה מלאכה לעצמי שומעין לה. ואתא לאשמועינן כרב הונא אמר רב שיכולה אשה לבעלה אינו ניזונת משלך ואינו עושה מלאכה לך כי אם לעצמי כדמפרש בטעמא בכתובות (דף נח:) קסבר מזוני עיקר לגומר תחלה תקנו עיקר מזונות לאשה מן הבעל בע״כ בין תעשה בין לא תעשה ואח״כ תקנו מלאכה תחת מזונות שלא תהיה לה איבה וכיון לבוטבתה נתכוונו לתקן לה מזונות תחלה והיא עוקרת לומר אינו חפילה בתקנה זו אינו חושש למזונותיו הראשון בידה וכיון דעקרה תקנת המזונות גם תקנת מלאכת ידיה לבעלה בטלה ממילא דכיון דמזונות אין לה גם הבעל לא יטול מלאכת ידיה והיינו נחלה הבאה לו לאדם לאחר מכאן שהמזונות עתידים לבא בכל יום. וה״ה לפירות של נכסי מלוג שתקנו חכמים לבעל פירותיה תחת פרקונה [שם מז:] כ״ש וכ״ש שאם אמר אינו מקבל עלי תקנת פרקונה ואינו חושש בפירות נכסי מלוג שתקנו לי דמועיל התנאי בעודה ארוסה שעדיין לא זכה בקרקעותיה לפירות. והיינו דאלטריך במתני׳ למיתני [לעיל מב.] דאין לאיש חזקה בנכסי אשתו לומר לקוח הוא בידי דאע״ג דכתב לה בעודה ארוסה שלא יטול כלום בפירותיה אפי׳ הכי שתקה ולא מיחתה לבעלה דמצי אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי ששתקתי אבל מעולם לא מכרתי לו: ומקשי גמרא **הא ראיה יש.** דקתני מתני׳ אין לאיש חזקה שאין חזקה מועלת לו לקיים מקחו אבל ראיית עדים או שטר תועיל לו לקיים מכירתה דאם מכרה לו אשתו נכסי מלוג שלה קנה: **דימא נחת רוח עשיתי לבעלי.** שמכרתי לו שלא יכעוס עלי אבל לא היה בדעתי להקנותו דלא דמי לתליוהו וזבין דזבינה זביני [לעיל מז:] דלאגב אונסי׳ גמר ומקני אבל הכא דליכא אונס כ״כ לא גמרה ואקנייה: **מי לא תנן.** דכי הך טענה יכולה אשה לטעון לאחרים שקנו מבעלה וכ״ש (ה) שמכרה לבעלה עצמו: **לקח מן האיש.** מן הבעל. כל קרקעותיו משועבדים לכתובת אשתו והיום ולמחר אם ימות או יגרשנה תטרוף מלקוחות אם לא תמצא בני חורין שכן כתב לה כל נכסי אחרלין וערבאין לכתובתין בגמ׳ כתובות (דף נא.): **וחזר.** זה הלוקח ולקח מן האשה נתן לה דבר מועט והקנאו לו כדי שלא תטרוף ממנו חוב כתובתה: **מקחו בטל.** לא בטל בטל ממש שכל זמן שיהיה הבעל יאכל זה הלוקח את הפירות שהרי המוכר מכר לו כ״ז שלא תגרש האשה ולא יצא זמן גיבוי כתובתה שהרי משנה זו כגל נכסים וקרקעות שיש לו לבעל מיירי כדמוכח לקמן בסמוך [נ.] דגמרי למעוטי מאי מילימא למעוטי שאר נכסים כו׳ ובכולן אי אתה יכול לומר מקחו בטל לגמרי דאמר בפ׳ האשה שנפלו לה נכסים בסופה״ד) דאי לא תימא הכי סיפא דקתני לא יאמר אדם לאשתו הרי כתובתיך מונחת על השולחן אלא כל נכסי אחרלין לכתובתיך ואי בעי לזבוני ה״ל לא מצי מזבין בתמיה משם אנו למדין שהמכר קיים ואע״פ שמשועבדין לאשה אלא דלהכי שעבוד שתוכל לטרוף מהן כשיגיע זמנה לגבות כתובתה הלכך אאי מקחו בטל אחזר ולקח מן האשה קאי דהוי בטל לגמרי ההוא מקח וכשתבא לגבות כתובתה תטרוף ממנו דמאי אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי למכור לך קרקע המשועבד לי ולא גמרתי בלבי להקנות לך: ומשני **הא איתמר עלה.** דההיא דחזר ולקח מן האשה אמר רבה בר רב הונא לא נצרכה למיתני מקחו בטל היכא דחזר ולקח מן האשה אלא באותן ג׳ שדות המשועבדות לה יותר משאר נכסים ודעתה שמכא עילווייהו טפי דהוי מקחן בטל דודאי לא גמרה ואקניי׳ אלא נחת רוח עשתה לבעלה. ולקמיה [נ.] מפרש למעוטי מאי דלא ליהוי מקח בטל: **אתא שכתב לה בכתובתה.** כלומר אחת מן הג׳ שדות הוא שדה שבטר הכתובה שעבד לה בפי׳ והזכיר ההוא שדה בשטר הכתובה שעבד לה וסמכא דעתה עליה טפי משאר נכסים. מיהו כל נכסיו נמי שעבד לה שכן כתב לה כל נכסי אחרלין לכתובתיך ומיהו לא הזכיר ולא סיים מכולם בפי׳ בתוך שטר הכתובה כי אם זה לבדו: ואחת

ואחת שיחד לה בכתובתה. לא נכתב בתוך השטר אלא לאחר נישואין ייחד לה אחת מנכסיו ועשאה אפותיקי לגבות ממנה כתובתה ומיהו כל שדותיו משועבדים לה בתוך שטר הכתובה אלא על זה בוטלת יותר הוא ויחדו לה בפני עדים: ה"ג **ואחת שהכניסה לו שום משלה.** שדה שהכניסה לו מבית אביה ושמו אותו וכתבו שוויו בשטר הכתובה שקבלו עליו הבעל בדמים והן נכסי לאן ברזל שאם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו וחזו שכותבים ולא נדוניא דהנעלת ליה מבית אבוה כך וכך ממון סך הכל קיבל עליו החתן בכך וכך דינרין וגם זה השדה משעבד לה עם שאר נכסיו של בעל אלא שעל זה בוטלת יותר בשעבודו הוא יל ומבית אביה הכניסתו. ומג' שדות הללו אם חזר ולקח מן האשה מקחו בטל דאמרה נחת רוח עשיתי לבעלי. והמתרץ עצמו מפרש והולך לסיים תירוץ שלו למעוטי מאי כלומר ולמעוטי מאי נקט ג' שדות הללו דהוי מקחו בטל ולא שדה אחרת אילימא למעוטי שאר נכסים וקרקעות של בעל המשועבדין לה דאם חזר ולקח מן האשה יהא מקחו קיים ולא תאמר נחת רוח עשיתי לבעלי והכי קאמר רבה בר רב הונא לא נצרכה כו' כלומר אין משנה זו מדברת בשאר נכסים אלא בהנך ג' שדות דכיון דמשועבדין לה כל כך שהן מיוחדין לה ודאי לא גמרה ואקנייה אלא נחת רוח עשתה לבעלה אבל בשאר שדות שאין משועבדין לה כל כך שאין מיוחדים לה ודאי גמרה ואקנייה אלא נחת רוח עשיתי לבעלי והוו מקחו קיים: **כל שכן.** דמלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי: **דהויא לה איבה.** אם לא תמכור לו לוקח מבעלה וכל שכן דהוי מקחו בטל ותטרוף האשה ממנו כתובתה כשתתגרש או יומות בעלה ודאי לא כתבה ליה לוקח אמר לה בעלה עיניך נתת בגירושין או במיתה וסבורה את לגבות כתובתך כשאמות או תגרשך ולכך אין את נתנת למכור מנכסי כלום אבל בהנך ג' שדות לא אמר לה בעל הכי דמאחר שייחדם לה דין הוא שתערער במכירתן והלכך רבותא הוא דקאמר לא נצרכה הא דתני מקחו בטל לא מבעיא בשאר נכסים דמילתא דפשיטא היא דמלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי כדי שלא יאמר עיניך נתת בגירושין ובמיתה אלא אפי' בהנך ג' שדות דליכא למימר הכי אפ"ה מקחו בטל דכיון דמ"מ אין שלה לגמרי כי אם של בעל מלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי: **אלא ודאי למעוטי נכסי מלוג.** אתא רבה בר רב הונא דבהנהו אמר אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו קיים דכיון דשלה הן אינה יגורה מבעלה ויכולה למחות לבעלה שלא ימכור ולא מלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי ומתני' נמי דקתני [לעיל מב] אין לאיש חזקה בנכסי אשתו הא ראיה יש בנכסי מלוג מיירי דכיון דהנכסים שלה לא מלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי: ה"ג **והא (ג) אמימר כו'.** וקס"ד השתא דהכי קאמר איש שמכר ואחריו האשה לא עשו כלום דמלית אמרה נחת רוח כו' וכל שכן אי זנבה לבעלה דנחת רוח עבדה ואמאי קדייקא מתניתין הא ראיה יש: ומשני **כי איתמר דאמימר.** לא שמכרו שניהם ביחד אלא אם אם אשה קאמר כגון היכא דזכין איהו לאחר ומית דאתיא איהי האשה ומפקא מן הלקוחות גוף הקרקע והפירות מכאן ואילך שבעל אין יכול למכור אלא הפירות שהן שלו בחייו וגם הגוף אם תמות אשתו וירשנה הוא אבל אם יומות הוא היא תיטול נכסי מלוג שלה אלא אם מכרה לא עשה ולא כלום לגבי הכי שאם יומות בחיי אשתו היא תקח נכסי מלוג שלה א"נ אם מכרה היא הפירות של בעל הן תחת פרקונה ואח"כ מתה לא עשתה ולא כלום ולא נאמר מאחר שמתה אין לבעל עוד פירות שהרי לא יפדנה עוד וגם גוף הקרקע לא ירש מאשתו אע"פ שהבעל יורש את אשתו שהרי מכרה גוף הקרקע בחייה אי אפשר לומר כן אלא אתי בעל ומפיק כמו שהתקינו באושא כשהיתה שהדרין לשם בחתם מי' גליות שגלתה שהדרין דרחם השנה (דף לא.) וכדר' יוסי בר' חנינא כו': **הבעל מוציא מיד הלקוחות.** כדמפרש טעמא בב"ק (דף 5.) דאלמוהו רבנן לשעבודא דבעל משום איבה ועשאוהו לוקח ראשון. ומיהו להכי מכירת האשה שאם יומות בעלה בחייה יטלם הלוקח: **אבל היכא דזכינו תרוייהו בעלמא.** הוא מכר את הפירות והיא מכרה את הגוף: **א"נ זבנה איהי לדידיה.** לבעלה: **וזכייה זכיי.** ולא מלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי דבשלה לא עבדה נחת רוח דלא קפיד עליה בעל. והלכך שפיר קדייקא מתני' הא ראיה יש שאם יש לו שטר או עדים שמכרה לו אשתו נכסי מלוג שלה הוי המקח קיים: **ואי בעית אימא אמימר.** (ג) כשמכרו שניהם ביחד לאדם אחד קאמר דלא עשו ולא כלום ואפילו לקח מחלה מן האיש וחזר ולקח מן האשה וכ"ש היכא דמכרה היא לבעלה דלא הויא מכר ומיהו לא תקשי ממתניתין דדייקא דהוי מכר דאמימר דאמר כר' אלעזר וליף טעמא מקראי דדבר של שני שותפין שהגוף לזה והפירות לזה אין כח לשניהם למכור דלא זה קרוי בעליו ולא זה קרוי בעליו ומתני' דרבנן דפליגי עליה דר' אלעזר: **ר"ראשון.** אם הכהו ומת לפוף שני ימים מחמת הכאה זו: **ישנו בדין יום או יומים.** יעמד לא יוקם (שמות כא) ופטור דאילו מכה לישראל חבירו אם מחמת מכה זו מת אפילו לסוף שנה נהרג כדנפקא לן מונקה המכה [שם] מלמד שחובשים אותו כו' (סנהדרין דף עח:): **מפני שהוא תחתיו.** עדיין כל ל' יום וכתיב ומת תחת ידו (שמות שם) ותחת קרינא ביה אבל השני הלוקח אינו בדין יום או יומים אם הכהו ומת אלא הורגין אותו דעבד כנעני כבר ישראל הוא לכל דבריו דגמר לה לה מאשה [חגיגה ד.]: **קסבר.** רבי מאיר קנין פירות דהיינו תשמיש דעבד כל שלשים יום: **בקנין הגוף דמי.** כלומר כאילו קנה גופו ואותו שאין לו פירות אין קנין הגוף שיש לו בעבד כלום דאין גופו עומד אלא לפירותיו והלכך ראשון קרוי אדון: **רבי יהודה.** דייק סיפיה דקתני לא יוקם כי כספו הוא למי שהוא קנוי לגופו הוי עבד: שניהם

אילימא למעוטי שאר נכסים. כפ' האשה שנפלו (כתובות דף פח.) גבי הרוגה למכור בנכסי אחיו פ"ה דהא דתנן בהניזקין (גיטין דף נה:) לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל הא אוקמינן בג' שדות והקשה ר"ר שמואל דכ"ש בשאר נכסים אי"כ כדמשמע הכא לכך נראה לר"י לפרש מקחו בטל משעת טריפה וג' שדות לאו למעוטי שאר נכסים ואפילו בג' שדות מקחו קיים עד שעת טריפה ויש לישב פ"ה דמקחו בטל משמע בטל לגלגלתר וה"פ למעוטי מאי דלא מלית אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי אילימא למעוטי שאר נכסים דהויא לה איבה והא דלא קאמר למעוטי שאר נכסים דאין מקחו בטל לגלגלתר דמשום הא לא הוה צריך למימר לא נצרכה אלא לאותן ג' שדות דפשיטא הוא דאין מקח בטל אלא באותן ג' שדות דהא כל אדם מוכר קרקע המשועבדת אלא ודאי לא אינטריך לאוקומי באותן שלש שדות אלא למעוטי שאר נכסים דלא טרפה כלל אבל קשיא לרשב"א דהיכי מלית למימר דפשיטא ליה דבשאר נכסים אין מקחו בטל לגלגלתר הא מקמי דמוקי לה הכא באותן ג' שדות הוה ס"ד דמיירי בשאר נכסים ואע"ג דקתני מקחו בטל: **המוכר עבדו ע"מ שישמשנו ל' יום.** הא דלא נקט המוכר עבדו לפירות כדנקט בהשולח (גיטין דף מז:) המוכר שדהו לפירות משום דאין דרך למכור עבד כענין זה אלא משכיר אותו לעשות מלאכה.

כ"ש ביומים דרש"י פי' בפרשת ואלה המשפטים איזהו יום שהוא ביומים הוי אומר מעת לעת: **קסבר** קנין פירות בקנין הגוף דמי. ולא משום דדרים אחתיו ה"ג כתיב כספו ומנא ליה דתחתיו דוקא טפי מנכסיו אלא משום דסבירא ליה קנין פירות בקנין הגוף דמי וא"ת א"כ הוה ליה למימר שניהם אינן בדין יום או יומים כדאשכחן בהמוכל (ב"ק דף פט: ושם) דתני חדא עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה אבל לא לאיש ותניא אידך לא לאיש ולא לאשה ומסיק דכ"ע לית להו תקנת אושא ובקנין פירות בקנין הגוף דמי קמיפלגי מר סבר בקנין הגוף דמי ומר סבר לאו בקנין הגוף דמי אלמא הא דחשיב קנין פירות בקנין הגוף דמי לא מהני שיצא לאיש אלא לענין שלא יצא לאשה ור"י בר ברוך ל"ג ובקנין פירות בקנין הגוף דמי קמיפלגי אלא ה"ג דכ"ע לית להו תקנה וכפלוגתא דהני תנאי כו' והא דקתני לאשה אבל לא לאיש כר' יהודה והיינו דקתני לא לאיש ולא לאשה כר' אלעזר דאמר שניהם אינן בדין יום או יומים ואפילו שניהם יחד אין יכולין לשחרר ומשום הכי לית להו תקנת אושא דלר' אלעזר אין מכירתו כלום הלכך לא שייך לר' אלעזר תקנת אושא דתקנו שהבעל מוציא מיד הלקוחות ולדידיה אין כאן מכירה כלל ויש לתרץ בדוחק גירסת הספרים דהתם סברא הוא שלא יועיל קנין פירות להיות בקנין הגוף אלא לענין שלא יצא בשן ועין לאשה אבל לענין שיצא לאיש לא אלא להפקיע קנין פירותיו את קנין גוף דאשה שיצאו לו לחרות אי נמי אלא דמי קנין פירות דבעל שלא היה

מסורת הש"ס

ו) [ב"ק 5.], ג) ב"ק פח: ב"מ לה. לו: לקמן קלט: כתובות ב. עח:. ג) ב"ק 5., ד) [שבת קלה. וש"נ].

תורה אור השלם

1 אך אם יום או יומים יעמוד לא יקם כי כספו הוא: שמות כא כא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אילימא כו' אבל קשה להרשב"א. קשה לי דהיכן פסיקא לנו בשאר נכסים. היה מיקי לה בשאר נכסים. דלמא יש דמלישנא בטל מוכח דלא מיירי בשאר נכסים אלא דהיה מיקי (בב' שדות ובנכסי מלוג חו) רק בב' שדות ומדמי מסברא ב"מ בב' שדות לענין ב"ר ושמלון מיקש לו דמדברי רבה בר ר"ה דע"ב בא למעט דבב"מ לא אמרי' ב"ר ו"ש:

הגהות הב"ח

(ה) גב' דהויא לה איבה: (ב) רשב"ם ד"ה ה"ג והא אמר אמימר וכו' עבדה ליה ואמתי: (ג) ד"ה ואינגעת אימא אמימר אפילו כשמכרו:

מוסף רש"י

איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג. אפילו מכרו שניהם כאחד. לא עשו דלא כלום. שאינו לא לזה ולא לזה יאם מת אחד מהם זה הנשאר מוציא מידי הלקוחות. ולא דמו לשותפין דעלמא, דהתם יש לזה חלק בכולו ליטול חלי וכן לזה, אבל הכא כולן קנין לה לבוף וכולן קנין לו לפירות וליכא מיוחד לא לזה ולא לזה (ב"ק צ:). **באושא** התקינו. בשביתה שהדרין באושא שגלתה ובשבה שם סנהדרי גדולה, כדאמרינן בר"ה (לא.) בני עשר תעניות (ב"מ לח.). **האשה שמכרה בנכסי מלוג.** הקנין (כתובות נ:) להיות הבעל אוכל פירות בחייה ויגיע הקרקע יהיה לוקח בכתובות (ב"מ לה:) שאם יומות בעלה יזכה בהן יאם תמות היא ויירשה בעל יפסידו, ונכסי מלוג הן נכסים שנפלו מבית אביה או שהכניסה קרקעות שלא נישומו בכתובתה ולא קיבל בעל עליו אחריות ואוכל פירותיהן בחייה כתקנת חכמים תחת פרקונה. ולהכי מיקרי מלוג, שמולגן ומתחסן בעל, שאוכל הפירות כמלינת הלחם (נשבים לקמן קלט:). **ומתה.** ובעל יורש אותה דבר תורה (ב"מ צו:). **הבעל מוציא מיד הלקוחות.** גוף הקרקע. והכי מוקי לה בפרק האשה בכתובות (עמ:) תקנת אושא בגופה של קרקע לאחר מיתה (ב"מ לה:) דשוויהו רבנן כלוקח ויהא לוקח ראשון (כתובות נ:) דלא"ג דבעלמא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי, בעל נכסי אשתו אלמוה רבנן לשעבודיה משום איבה ויהי לוקח ראשון (ב"ק פח:). **המוכר את עבדו.** עבד כנעני, לאחר, ופסק עמו. המוכר עם הלוקח, עלמנת שישמשנו עוד שלשים יום (ב"ק צ:). **הראשון ישנו בדין יום או יומים.** אם הכהו בתוך שלשים יום הללו מת תחת ידי אלא עמד יום או יומים מי אינו נהרג, דכתיב (שמות כא) אך אם יום או יומים יעמד, אבל שני אם הכהו בתוך שלשים יום הללו שהיה בבית ראשון, אינו בדין יום או יומים, ונהרג עליו אפילו מת ממולי ידו (שמות שם) ותחת קרינא ביה אבל השני הלוקח אינו בדין יום או יומים אם הכהו ומת אלא הורגין אותו דעבד כנעני כבר ישראל הוא לכל דבריו דגמר לה לה מאשה [חגיגה ד.]: **קסבר.** רבי מאיר קנין פירות דהיינו תשמיש דעבד כל שלשים יום: **בקנין הגוף דמי.** כלומר כאילו קנה גופו ואותו שאין לו פירות אין קנין הגוף שיש לו בעבד כלום דאין גופו עומד אלא לפירותיו והלכך ראשון קרוי אדון: **רבי יהודה.** דייק סיפיה דקתני לא יוקם כי כספו הוא למי שהוא קנוי לגופו הוי עבד: שניהם

ואחת שיחד לה בכתובתה ואחת שהכניסה לו שום משלה למעוטי מאי אילימא למעוטי שאר נכסים כל שכן דהויא (ה) ליה איבה דאמר לה עיניך נתת בגירושין ובמיתה אלא למעוטי נכסי מלוג האמר (ו) אמימר אאיש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום כי איתמר דאמימר בהיכא דזבין איהו ומית אתיא איהי ומפקא א"נ זבנה איהי ומתה אתא איהו ומפיק בתקנתא דרבנן וכדר' יוסי בר חנינא גדאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו דהאשה שמכרה בנכסי מלוג ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אבל הכא דזבינו תרוייהו לעלמא א"נ זבנה איהי לדידיה זבינה זביני ואיבעית אימא אמימר דאמר כר' אלעזר דתניא המוכר את עבדו ופסק עמו שישמשנו שלשים יום ר' מאיר אומר הראשון ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא תחתיו והשני אינו בדין יום או יומים מפני שאינו תחתיו קסבר קנין פירות בקנין הגוף דמי ר' יהודה אומר השני ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא כספו הראשון אינו בדין יום או יומים שאינו כספו קסבר קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי ר' יוסי אומר שניהם

עין משפט נר מצוה

קצד א ב מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' טו טז ופוסק מכרן קיים ממנה עשין מה טוש"ע אה"ע סי' ל סעי' יג וסעי' טז:

קצה ג מיי' שם הל' ז טוש"ע שם ס"ע:

קצו ד שם סעי' טז:

קצז ה מיי' שם הל' ח ופי"ד מהל' טוען הלכה ו סמג שם וסי' לה טוש"ע שם וטוש"ע ח"מ סי' קנא סעיף א:

רבינו גרשום

אילימא למעוטי שאר נכסים דדידה כל שכן. הוא דמקחו בטל דמצית למימר נחת רוח עשיתי לבעלי דאי לא שבקתיה למזבן ליה מנכסיה מידי הויא ליה לבעלי איבה בהכי. דאמר לי להכי את מקנטת אותי שאין את מנחת לי למכור כלום כדי שאגרשך ותטול כתובתך מהן או רצונך שאמות בחייך כדי שתטול כתובה מהן ולהכי לא מחיתי ומכרו בטל: אלא למעוטי נכסי מלוג. שאם מכרן הבעל בפניה ושתקה מקחו קיים דאין יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי משום הואיל דהגוף שלה ולא של בעל איבעי לה למחויי: והאמר אמימר איש או אשה שמכרו נכסי מלוג לא עשו ולא כלום: דאמר כר' אלעזר: ופסק עמו. המוכר ללוקח: ראשון ישנו בדין יום או יומים. שאם הכהו ומת לאחר יום או יומים לא יוקם: שני. אם הכהו בתוך אותן ל' יום אע"פ שמת לאחר יום או יומים יהרג המכה ובעבד כנעני (גר) קמיירי: קסבר. ר' מאיר להכי ראשון ישנו בדין יום או יומים משום דסבירא ליה קנין פירות שיש לו בעבדות ל' יום (דהיינו) בקנין הגוף דמי מה קנין הגוף כשהוא עבדו לגמרי וחבל בו דישנו ביום או יומים כן הכי נמי קנין פירות: ר' יהודה אומר. אם חבל בו שני באותן ל' יום ישנו ביום או יומים מפני שהוא כספו